

ROYAUME DE BELGIQUE

KONINKRIJK BELGIË

63586 / 3/VR_{3,2}

PROJET DE LOI PORTANT ASSENTIMENT AU
PROTOCOLE ADDITIONNEL A LA
CONVENTION DU CONSEIL DE L'EUROPE
POUR LA PREVENTION DU TERRORISME,
FAIT A RIGA LE 22 OCTOBRE 2015.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE
INSTEMMING MET HET AANVULLEND
PROTOCOL BIJ HET VERDRAG VAN DE RAAD
VAN EUROPA TER VOORKOMING VAN
TERRORISME, GEDAAN TE RIGA OP 22
OKTOBER 2015.

PHILIPPE,

ROI DES BELGES,

CONSEIL D'ETAT
LEGISLATION

25-05-2018

RAAD VAN STATE
WETGEVING

FILIP,

KONING DER BELGEN,

A tous, présents et à venir,
Salut.

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,
Onze Groet.

Sur la proposition du ministre des Affaires
étrangères et européennes, du ministre de l'Intérieur
et du ministre de la Justice,

Op de voordracht van de minister van
Buitenlandse Zaken en Europese Zaken, van de
minister van Binnenlandse Zaken en van de minister
van Justitie,

NOUS AVONS ARRETE ET ARRETONS :

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Le ministre des Affaires étrangères et
européennes, le ministre de l'Intérieur et le ministre
de la Justice sont chargés de présenter, en Notre nom, à
la Chambre des représentants le projet de loi dont la
teneur suit :

De minister van Buitenlandse Zaken en
Europese Zaken, de minister van Binnenlandse Zaken
en de minister van Justitie zijn ermee belast het
ontwerp van wet, waarvan de tekst hierna volgt, in
Onze naam bij de Kamer van
volksvertegenwoordigers in te dienen :

ARTICLE 1er

La présente loi règle une matière visée à
l'article 74 de la Constitution.

ARTIKEL 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als
bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

ART. 2

Le Protocole additionnel à la Convention du Conseil de l'Europe pour la prévention du terrorisme, fait à Riga le 22 octobre 2015, sortira son plein et entier effet.

Donné à

ART. 2

Het Aanvullend Protocol bij het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme, gedaan te Riga op 22 oktober 2015, zal volkomen gevolg hebben.

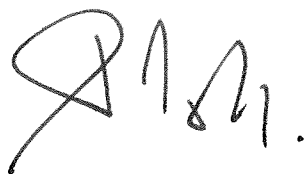
Gegeven te

PAR LE ROI :

Le ministre des Affaires étrangères et européennes,

VAN KONINGSWEGE:

De minister van Buitenlandse Zaken en Europese Zaken,

Didier REYNDERS

Le ministre de l'Intérieur,

De minister van Binnenlandse Zaken,

Jan JAMBON

Le ministre de la Justice,

De minister van Justitie,

Koen GEENS

EXEMPLAAR VOOR DE RAAD VAN STATE / EXEMPLAIRE POUR LE CONSEIL D'ETAT

Voorontwerp van wet houdende instemming met het Aanvullend Protocol bij het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme, gedaan te Riga op 22 oktober 2015.

Avant-projet de loi d'assentiment au Protocole additionnel à la Convention du Conseil de l'Europe pour la prévention du terrorisme, fait à Riga le 22 octobre 2015.

MEMORIE VAN TOELICHTING

EXPOSE DES MOTIFS

1. Inleiding

Dames en heren,

De regering heeft de eer u het Aanvullend Protocol bij het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme, voor ondertekening opengesteld te Riga op 22 oktober 2015 ter goedkeuring voor te leggen.

Dit Aanvullend Protocol is in de Raad van Europa opgesteld. Het Protocol is op internationaal vlak in werking getreden op 1 juli 2017, na bekrachtiging door 6 staten waaronder 4 lidstaten van de Raad van Europa. Op 8 december 2017 hebben tien staten het Protocol bekrachtigd. België heeft het Protocol op 22 oktober 2015 ondertekend. Er moet dan ook worden overgegaan tot bekrachtiging ervan.

De procedure tot bekrachtiging van het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme door ons land verkeert eveneens in de eindfase. Op federaal niveau is met betrekking tot dat gemengd verdrag reeds de instemmingswet van 11 augustus 2017 aangenomen.

De werkgroep Gemengde verdragen van de FOD Buitenlandse Zaken heeft het Protocol bestudeerd tijdens zijn vergadering van 8 mei 2015. Het exclusief federaal karakter van het Protocol werd vastgelegd.

1. Introduction

Mesdames, Messieurs,

Le Gouvernement a l'honneur de soumettre à votre assentiment le Protocole additionnel à la Convention du Conseil de l'Europe pour la prévention du terrorisme, ouvert à la signature à Riga le 22 octobre 2015.

Ce Protocole additionnel a été élaboré au sein du Conseil de l'Europe. Le Protocole est entré en vigueur sur le plan international le 1er juillet 2017, après la ratification par 6 Etats dont 4 issus d'Etats membres du Conseil de l'Europe. En date du 8 décembre 2017, dix Etats ont ratifié le Protocole. La Belgique a signé le Protocole le 22 octobre 2015. Il convient dès lors qu'elle procède à sa ratification.

La procédure de ratification de la Convention du Conseil de l'Europe sur la prévention du terrorisme par notre pays est également en cours de finalisation. Ce traité mixte a déjà fait l'objet au niveau fédéral de la loi d'assentiment du 11 août 2017.

Le groupe de travail traités mixtes du SPF Affaires étrangères a examiné le Protocole au cours de sa réunion du 8 mai 2015. Le caractère exclusivement fédéral du Protocole a été arrêté.

2. Onderwerp van het Protocol

Op 21 januari 2015 heeft het Comité van Ministers van de Raad van Europa, op voorstel van het Comité van terrorismedeskundigen van de Raad van Europa (CODEXTER), zijn goedkeuring gegeven aan het mandaat van een ad-hoccomité, het *Committee on Foreign Fighters and Related Issues* (COD-CTE), in het licht van de aanneming van het ontwerp van Aanvullend Protocol bij het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme, op de 125ste ministeriële zitting van 19 mei 2015 te Brussel.

Het COD-CTE is drie maal bijeengekomen met het oog op de uitwerking van dat instrument en heeft zijn werkzaamheden in maart 2015 beëindigd.

Het Aanvullend Protocol beoogt de vervollediging van de bepalingen van het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme, opengesteld voor ondertekening te Warschau op 16 mei 2005, gelet op de strafbaarstelling van de volgende gedragingen: het met terroristisch oogmerk deelnemen aan een organisatie of groep, het krijgen van training voor terrorisme, het naar het buitenland reizen met terroristisch oogmerk, het financieren van het naar het buitenland reizen met terroristisch oogmerk, het organiseren of anderszins vergemakkelijken van het naar het buitenland reizen met terroristisch oogmerk.

Het betreft tevens de tenuitvoerlegging van de strafrechtelijke aspecten van Resolutie 2178 (2014) over "Terroristische daden die een bedreiging vormen voor de internationale vrede en veiligheid", die door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties is aangenomen met eenparigheid van stemmen op 24 september 2014.

2. Objet du Protocole

Le 21 janvier 2015 et sur proposition du Comité d'experts du Conseil de l'Europe sur le terrorisme (CODEXTER), le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe a adopté le mandat d'un Comité ad hoc sur les combattants terroristes et les questions connexes (COD-CTE), dans la perspective de l'adoption du projet de Protocole additionnel à la Convention du Conseil de l'Europe pour la prévention du terrorisme lors de la 125e Session ministérielle du 19 mai 2015, à Bruxelles.

Le COD-CTE s'est réuni à trois reprises afin de procéder à l'élaboration de cet instrument et a terminé ses travaux en mars 2015.

L'objet du Protocole additionnel est de compléter les dispositions de la Convention du Conseil de l'Europe pour la prévention du terrorisme, ouverte à la signature à Varsovie le 16 mai 2005 eu égard à l'incrimination des comportements suivants : participer à une association ou à un groupe à des fins de terrorisme, recevoir un entraînement pour le terrorisme, se rendre à l'étranger à des fins de terrorisme, financer des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme, organiser ou faciliter par quelque autre manière des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme.

Il s'agit aussi d'une mise en œuvre des aspects de droit pénal de la Résolution 2178 (2014) sur les « Menaces contre la paix et la sécurité internationales résultant d'actes de terrorisme », adoptée à l'unanimité le 24 septembre 2014 par le Conseil de sécurité des Nations unies.

Het Protocol is voor ondertekening opengesteld op 22 oktober 2015 te Riga. België heeft het Protocol ondertekend op 22 oktober 2015. Op 8 december 2017 hebben 39 staten het Protocol ondertekend.

Le Protocole a été ouvert à la signature le 22 octobre 2015 à Riga. La Belgique a signé le Protocole le 22 octobre 2015. En date du 8 décembre 2017, 39 Etats ont signé le Protocole.

3. Bespreking van de inhoud van het Protocol

3. Commentaires sur le contenu du Protocole

Het protocol bestaat uit veertien artikelen.

Le protocole compte 14 articles.

Een tabel bij dit ontwerp geeft een beknopt overzicht van de mate waarin het Belgisch recht in overeenstemming is met de bepalingen van het Protocol.

Un tableau annexé au présent projet reprend succinctement dans quelle mesure le droit belge est en conformité avec les dispositions du Protocole.

3.1. Normatieve bepalingen

3.1. Dispositions normatives

3.1.1. Doelstelling (artikel 1)

Artikel 1 verduidelijkt de doelstelling van het Protocol, namelijk het vervullen van het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme, opengesteld voor ondertekening te Warschau op 16 mei 2005 (hierna “het verdrag”), met bepalingen die de Partijen verplichten om bepaalde handelingen die verband houden met terroristische misdrijven strafbaar te stellen, alsook het faciliteren van de internationale samenwerking door uitwisseling van informatie.

Overeenkomstig het Verdrag vermeldt het artikel tevens als doelstelling het bevorderen van de inspanningen van de Partijen met het oog op het voorkomen van terrorisme en van de negatieve gevolgen ervan voor het volledig genot van mensenrechten, in het bijzonder het recht op leven.

3.1.1. But (article 1er)

L'article 1er précise quel est l'objectif du protocole, à savoir, compléter la Convention du Conseil de l'Europe pour la prévention du terrorisme, ouverte à la signature à Varsovie le 16 mai 2005 (ci-après dénommée « la Convention ») par des dispositions obligeant les Parties à incriminer certains actes qui sont liés à des infractions terroristes et à faciliter la coopération internationale à travers l'échange d'informations.

Conformément à la Convention, l'article mentionne également le but d'améliorer les efforts des Parties pour prévenir le terrorisme et ses effets négatifs sur la jouissance des droits de l'homme fondamentaux, notamment le droit à la vie.

3.1.2. Bepalingen betreffende de strafbaarstelling - Gemeenschappelijke aspecten (artikelen 2 tot 6)

De artikelen 2 tot 6 behelzen de voornaamste verplichtingen uit hoofde van het Protocol. De staten moeten in hun strafwetgeving de volgende handelingen strafbaar stellen: “het met terroristisch oogmerk deelnemen aan een organisatie of groep” (artikel 2), “het krijgen van training voor terrorisme” (artikel 3), “het naar het buitenland reizen met terroristisch oogmerk” (artikel 4), “het financieren van het naar het buitenland reizen met terroristisch oogmerk” (artikel 5) en “het organiseren of anderszins vergemakkelijken van het naar het buitenland reizen met terroristisch oogmerk” (artikel 6).

De strafbare feiten genoemd in het protocol zijn ernstig en houden verband met terroristische misdrijven, aangezien zij aanleiding kunnen geven tot het plegen van strafbare feiten die opgenomen zijn in de verdragen betreffende terrorisme. Zij vereisen evenwel niet het plegen van een terroristisch misdrijf. Dat wordt bevestigd bij artikel 8 van het Verdrag.

De in de artikelen 2 tot 6 omschreven strafbare feiten hebben een aantal gemeenschappelijke elementen: zij moeten wederrechtelijk en opzettelijk zijn gepleegd.

Met de term « wederrechtelijkheid » wordt beoogd de gedragingen in overeenstemming met de rechtmatige overheidsbevoegdheden uit het toepassingsgebied van het Protocol uit te sluiten.

Met de term « opzet » wordt bedoeld dat zonder opzet geen sprake kan zijn van strafrechtelijke aansprakelijkheid. Er wordt verwezen naar het moreel element van het

3.1.2. Dispositions relatives à l'incrimination – Aspects communs (articles 2 à 6)

Les articles 2 à 6 contiennent les principales obligations du Protocole. Les Etats sont tenus d'incriminer dans leur législation pénale les actes suivants : « participer à une association ou un groupe à des fins de terrorisme » (article 2), « recevoir un entraînement pour le terrorisme » (article 3), « se rendre à l'étranger à des fins de terrorisme » (article 4), « financer des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme » (article 5) et « organiser ou faciliter de quelque autre manière des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme » (article 6).

Les infractions pénales établies dans le Protocole sont graves, liées à des infractions terroristes, dans la mesure où elles peuvent conduire à la commission des infractions prévues dans les conventions relatives au terrorisme. Elles n'exigent cependant pas qu'une infraction terroriste soit commise. Cela est affirmé par l'article 8 de la Convention.

Les infractions visées aux articles 2 à 6 présentent plusieurs éléments communs : elles doivent être commises illégalement et intentionnellement.

Le terme « illégalement » entend exclure du champ d'application du Protocole les comportements conformes aux compétences gouvernementales légales.

Le terme « intentionnellement » fait référence au fait que sans intention, la responsabilité pénale ne saurait être engagée. Il s'agit d'une référence à l'élément moral de l'infraction,

strafbaar feit. Zo kan een strafbaar feit slechts worden toegeschreven aan de pleger ervan indien deze persoon die daad opzettelijk heeft gepleegd.

Naast de algemene vereiste dat de strafbare feiten “opzettelijk” moeten gepleegd zijn, vereisen de strafbare feiten onder de artikelen 2 tot 6 een bijkomend subjectief bestanddeel, namelijk het terroristisch oogmerk (zoals omschreven in de artikelen 2 tot 4) ofwel het besef van het terroristisch oogmerk (zoals omschreven in de artikelen 5 en 6).

Derhalve moet bijzondere aandacht uitgaan naar het oogmerk/de opzet van een dader om een terroristisch misdrijf te plegen (ertoe bij te dragen of eraan deel te nemen), hetgeen een wezenlijk bestanddeel van een strafbaar feit is, zoals omschreven in de artikelen 2 tot 6, en dat moet worden aangetoond overeenkomstig het nationale recht.

De staten moeten de drie gedragingen strafbaar stellen zonder rekening te houden met het gegeven dat de voorziene plaats voor het plegen van de strafbare feiten bedoeld in de artikelen 2 tot 6 van het Protocol al dan niet deel uitmaakt van hun grondgebied of, zoals verduidelijkt in artikel 8 van het Verdrag, met het feit dat er naderhand effectief geen terroristisch misdrijf wordt gepleegd.

3.1.3. Met terroristisch oogmerk deelnemen aan een organisatie of groep (artikel 2)

Rond dit artikel is uitgebreid gediscussieerd in het kader van de onderhandelingen over het Protocol.

Het COD-CTE was belast met de bestudering van de strafbaarstelling van de handeling “zich laten werven of trachten zich te laten werven voor terrorisme”, teneinde verdragsartikel 6, dat de “actieve werving”

selon lequel il ne peut y avoir d'infraction imputable à un auteur si cette personne n'a pas commis cet acte intentionnellement.

Outre l'exigence générale selon laquelle les infractions doivent être commises « intentionnellement », les infractions prévues par les articles 2 à 6 exigent un élément subjectif supplémentaire, étant soit les fins terroristes (telles que définies aux articles 2 à 4) ou la connaissance des fins terroristes (telle que définie aux articles 5 et 6).

Dès lors, une attention particulière doit être portée aux fins/à l'intention d'un auteur de commettre (contribuer ou participer à) une infraction terroriste, qui est un élément essentiel d'une infraction pénale, telle que définie aux articles 2 à 6 et qui doit être prouvée conformément au droit interne.

Il est à observer que les Etats doivent incriminer les trois comportements sans avoir égard au fait que le lieu prévu pour la commission des infractions visées aux articles 2 à 6 du Protocole se situe ou non sur leur territoire ou, comme le précise l'article 8 de la Convention, qu'aucune infraction terroriste ne soit effectivement commise par la suite.

3.1.3. Participer à une association ou à un groupe à des fins de terrorisme (article 2)

Cet article a fait l'objet de discussions approfondies lors de la négociation du Protocole.

Le COD-CTE était chargé d'examiner l'incrimination de l'acte de « se faire recruter, ou tenter de se faire recruter, pour le terrorisme » afin de refléter l'article 6 de la Convention qui incrimine le « recrutement

van anderen strafbaar stelt, tot uiting te laten komen. De idee was dus dat het Protocol de “passieve werving” zou beogen.

Tijdens de besprekingen werd het auteurs van het Protocol duidelijk dat de strafbaarstelling van een “passieve” gedraging (“zich laten werven voor terrorisme”) problematisch zou zijn in bepaalde rechtsstelsels. Uiteindelijk beslisten de auteurs tot het strafbaar stellen van een gedraging die nauw aansluit bij “het zich laten werven voor terrorisme”, namelijk “het met terroristisch oogmerk deelnemen aan een organisatie of groep”.

Het strafbaar feit wordt omschreven in artikel 2, paragraaf 1 als “het deelnemen aan de activiteiten van een organisatie of groep met het doel het plegen of het bijdragen aan het plegen van een of meer terroristische misdrijven door de organisatie of de groep”.

Het toelichtend verslag verduidelijkt dat het oogmerk van die activiteiten moet bestaan in het bijdragen aan het plegen van een of meer terroristische misdrijven door de organisatie of de groep, of het plegen van een of meer soortgelijke misdrijven voor rekening van de organisatie of de groep. De strafbaarstelling van het loutere passieve lidmaatschap van een terroristische groep of organisatie, of het lidmaatschap van een inactieve terroristische groep of organisatie, is dus niet vereist krachtens artikel 2.

Artikel 2 geeft geen omschrijving van de precieze aard van de organisatie of groep, vermits de strafbaarstelling afhangt van het plegen van terroristische misdrijven door de groep, los van zijn officieel verkondigde activiteiten.

Onze wetgeving is conform die bepaling dankzij artikel 140 van het Strafwetboek, dat

actif » d’autres personnes. L’idée était donc de viser le « recrutement passif » dans le Protocole.

Durant leurs délibérations, il est apparu clairement aux rédacteurs du Protocole que l’incrimination d’un comportement « passif » (« se faire recruter pour le terrorisme ») créerait des problèmes dans certains systèmes juridiques. Au final, les rédacteurs ont décidé d’incriminer un comportement étroitement lié à celui de « se faire recruter pour le terrorisme », à savoir le fait de « participer à une association ou à un groupe à des fins de terrorisme ».

L’infraction pénale est définie au paragraphe 1 de l’article 2, comme « le fait de participer aux activités d’une association ou d’un groupe afin de commettre ou de contribuer à la commission d’une ou de plusieurs infractions terroristes par l’association ou le groupe ».

Le rapport explicatif précise que ces activités doivent avoir pour fins la contribution à la commission d’une ou de plusieurs infractions terroristes par l’association ou le groupe, ou la commission d’une ou de plusieurs infractions de ce type pour le compte de l’association ou du groupe. L’incrimination de la simple appartenance passive à une association ou à un groupe terroriste, ou l’appartenance à une association ou à un groupe terroriste inactif n’est donc pas requise en vertu de l’article 2.

L’article 2 ne définit pas la nature précise de l’association ou du groupe, car l’incrimination dépend de la commission d’infractions terroristes par le groupe, indépendamment de ses activités officiellement proclamées.

Notre législation est conforme à cette disposition par le biais de l’article 140 du

betrekking heeft op het deelnemen of leiding geven aan een terroristische groep, zoals gewijzigd bij de wet van 14 december 2016, en door de interpretatie die eraan gegeven wordt in de rechtspraak.

3.1.4. Krijgen van training voor terrorisme (artikel 3)

Deze bepaling van het Protocol beoogt in zekere mate artikel 7 van het Verdrag (Training voor terrorisme) tot uiting te laten komen, door de Partijen te verplichten tot het strafbaar stellen van het krijgen van een training waardoor de getrainde persoon terroristische misdrijven kan plegen of daartoe kan bijdragen.

De strafbaarstelling van dat strafbaar feit zal de Partijen bijkomende middelen verschaffen om het hoofd te bieden aan de dreigingen uitgaande van potentiële daders, onder wie degenen die uiteindelijk alleen handelen, doordat de mogelijkheid wordt geboden om onderzoek te doen naar trainingsactiviteiten die mogelijk kunnen uitlopen op het plegen van terroristische misdrijven, en om ze te vervolgen.

Het krijgen van een training voor terrorisme kan in eigen persoon gebeuren, bijvoorbeeld door deel te nemen aan een trainingskamp georganiseerd door een terroristische organisatie of groep, of via diverse elektronische media, waaronder het internet. Het loutere surfen op websites met informatie of het ontvangen van mededelingen die zouden kunnen worden gebruikt om zich voor terrorisme te trainen, volstaat niet als strafbaar feit in de zin van het krijgen van een training voor terrorisme krachtens het Protocol. De dader moet over het algemeen actief deelnemen aan een dergelijke training.

Voorts moet de training voor terrorisme

Code pénal relatif à la participation ou la direction d'un groupe terroriste tel que modifié par la loi du 14 décembre 2016 et de l'interprétation qui en a été faite par la jurisprudence.

3.1.4. Recevoir un entraînement pour le terrorisme (article 3)

Cette disposition du Protocole a pour but, dans une certaine mesure, de faire écho à l'article 7 de la Convention (Entraînement pour le terrorisme), en obligeant les Parties à incriminer la réception d'un entraînement permettant à la personne qui le reçoit de commettre des infractions terroristes ou de contribuer à leur commission.

L'incrimination de cette infraction fournira des outils supplémentaires aux Parties pour faire face aux menaces résultant d'auteurs potentiels, y compris ceux agissant finalement seuls, en offrant la possibilité d'enquêter sur les activités d'entraînement pouvant potentiellement mener à la commission d'infractions terroristes et de les poursuivre.

Le fait de recevoir un entraînement pour le terrorisme peut se faire en personne, par exemple en participant à un camp d'entraînement organisé par une association ou un groupe terroriste, ou par le biais de divers médias électroniques, y compris l'Internet. Toutefois, le simple fait de visiter des sites Internet contenant des informations ou de recevoir des communications, qui pourraient être utilisées pour s'entraîner au terrorisme ne suffit pas à constituer l'infraction de recevoir un entraînement pour le terrorisme en vertu du Protocole. L'auteur doit généralement prendre activement part à un tel entraînement.

En outre l'entraînement pour le terrorisme doit

gekregen zijn met het oog op het plegen van een terroristisch misdrijf of het bijdragen aan het plegen ervan (cf. artikel 3, paragraaf 1) en moet zij ‘wederrechtelijk’ en opzettelijk geschieden (cf. artikel 3, paragraaf 2).

être reçu en vue de commettre une infraction terroriste ou de contribuer à sa commission (cf. article 3, paragraphe 1) et qu’il soit intentionnel et commis « illégalement » (cf. article 3, paragraphe 2).

Bij de wet van 18 februari 2013 tot wijziging van boek II, titel *Iter* van het Strafwetboek is in het Strafwetboek een artikel 140*quinquies* ingevoegd, dat het krijgen van een training voor terrorisme strafbaar stelt.

La loi du 18 février 2013 modifiant le livre II, titre Ier *ter*, du Code pénal, a inséré dans le Code pénal un article 140*quinquies* qui incrimine le fait de recevoir un entraînement pour le terrorisme.

3.1.5. Reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk (artikel 4)

Dit artikel beoogt het faciliteren van de tenuitvoerlegging van de verplichtingen die vervat zijn in operationele paragraaf 6 (a) van Resolutie 2178 van de VN-Veiligheidsraad van 24 september 2014. De auteurs hebben overigens ervoor geopteerd om het toepassingsgebied van deze paragraaf nauwgezet te volgen, door het taalgebruik af te stemmen op dat van het Verdrag ter voorkoming van terrorisme.

3.1.5. Se rendre à l'étranger à des fins de terrorisme (article 4)

Cet article tend à faciliter la mise en œuvre des obligations contenues dans le paragraphe opérationnel 6 (a) de la Résolution 2178 du CSNU du 24 septembre 2014. Les rédacteurs ont d’ailleurs choisi de suivre étroitement le champ de ce paragraphe en adaptant le langage à celui de la Convention pour la prévention du terrorisme.

Artikel 4 verplicht de staten die Partij zijn tot het strafbaar stellen van het reizen naar een andere staat dan de staat waarvan de reiziger de nationaliteit bezit of waar hij zijn vaste verblijfplaats heeft, vanuit het grondgebied van de Partij in kwestie, of vanwege haar onderdanen, indien die reis als oogmerk heeft het plegen van, het bijdragen aan of het deelnemen aan een terroristisch misdrijf, of het geven of krijgen van training voor terrorisme, zoals omschreven in artikel 7 van het Verdrag en in artikel 3 van het Protocol.

L’article 4 oblige les Etats parties à incriminer l’acte de se rendre dans un Etat autre que celui de l’Etat de nationalité ou de résidence habituelle du voyageur, à partir du territoire de la Partie en question, ou de la part de ses ressortissants, si la finalité de ce voyage est de commettre, de contribuer à ou de participer à des infractions terroristes, ou de dispenser ou recevoir un entraînement pour le terrorisme, tel que défini à l’article 7 de la Convention et à l’article 3 du présent Protocole.

Vanwege de ernst van de dreiging die uitgaat van buitenlandse terroristische strijders hebben de auteurs van het Protocol beslist om gebruik te maken van de inperking van het recht op vrij verkeer, waarin voorzien is artikel 2 van Protocol nr. 4 bij het Verdrag ter

En raison de la gravité de la menace que représentent les combattants terroristes étrangers, les rédacteurs du Protocole ont décidé de faire application de la restriction du droit à la liberté de circulation prévue par l’article 2 du Protocole n° 4 à la Convention de

Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, alsmede in artikel 12 van het Internationaal pact voor de burgerlijke en politieke rechten van de Verenigde Naties.

Zoals in het toelichtend verslag wordt verduidelijkt, heeft artikel 4 enkel betrekking op de strafbaarstelling van het reizen onder welbepaalde, zeer specifieke omstandigheden. Er moet worden aangetoond, overeenkomstig het nationale recht van een Partij, dat al die omstandigheden aanwezig zijn in een concreet geval, aan de hand van bewijsmateriaal dat voor onderzoek wordt voorgelegd aan een onafhankelijke rechtbank overeenkomstig de geldende specifieke strafrechtelijke procedures van de Partij en het algemeen beginsel van de rechtsstaat.

Twee fundamentele voorwaarden moeten vervuld zijn:

Ten eerste moet het daadwerkelijk in de bedoeling van de reiziger liggen om terroristische misdrijven te plegen of daaraan deel te nemen, of een training voor terrorisme te krijgen of te geven in een andere staat dan de staat waarvan hij de nationaliteit bezit of waar hij zijn vaste verblijfplaats heeft (cf. artikel 4, paragraaf 1).

Ten tweede moet de dader het misdrijf wederrechtelijk en opzettelijk plegen (cf. artikel 4, paragraaf 2).

De auteurs van het Protocol waren van oordeel dat de formulering van operationele paragraaf 6 (a) van Resolutie 2178 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties van 24 september 2014 geen verplichting voor de staten inhoudt om het reizen naar het buitenland “met het oogmerk terroristische daden te plegen, te organiseren of voor te bereiden, of om daaraan deel te nemen of om een terrorismetraining te verstrekken of te volgen” strafbaar te stellen als afzonderlijk strafbaar feit; evenzo verbiedt de formulering

sauvegarde des droits de l’homme et des libertés fondamentales du Conseil de l’Europe, ainsi que dans l’article 12 du Pacte international relatif aux droits civils et politiques des Nations Unies.

Comme précisé dans le rapport explicatif, l’article 4 concerne uniquement l’incrimination de l’acte de voyager dans certaines conditions très particulières. Il doit être prouvé, conformément au droit interne d’une Partie, que ces conditions sont réunies dans un cas concret, au moyen de preuves soumises pour examen à un tribunal indépendant conformément aux procédures pénales spécifiques en vigueur de la Partie et au principe général de l’Etat de droit.

Deux conditions fondamentales doivent être remplies :

Premièrement, il faut que la personne qui voyage ait pour objectif réel de commettre des infractions terroristes ou d’y participer, ou de dispenser ou de recevoir un entraînement pour le terrorisme dans un Etat autre que celui de sa nationalité ou de sa résidence (cf. article 4, paragraphe 1) ;

Deuxièmement, l’auteur doit commettre l’infraction illégalement et intentionnellement (cf. article 4, paragraphe 2).

Les rédacteurs du Protocole ont considéré que la formulation du paragraphe opérationnel 6 (a) de la Résolution 2178 du CSNU ne contient pas une obligation pour les Etats d’incriminer l’acte de se rendre à l’étranger « dans le dessein de commettre, d’organiser ou de préparer des actes terroristes, ou afin d’y participer ou de dispenser ou recevoir un entraînement au terrorisme » en tant qu’infraction pénale distincte ; pas plus que le libellé du paragraphe opérationnel 6 (a) de la Résolution 2178 du CSNU interdit aux Etats

van operationele paragraaf 6 (a) van Resolutie 2178 van de VN-Veiligheidsraad de staten niet om die activiteit te behandelen krachtens hun nationale wetgeving als een voorbereidende handeling in het kader van een terroristisch misdrijf of als een poging tot het plegen van een terroristisch misdrijf.

De poging is eveneens strafbaar.

Tot slot zijn de paragrafen 4 en 5 van het Verdrag eveneens van toepassing op het Protocol. De handelingen van strijdkrachten tijdens een gewapend conflict als omschreven in en onderworpen aan het internationaal humanitair recht vallen niet onder dit verdrag, evenmin als de handelingen uitgevoerd door de strijdkrachten van een staat bij de uitoefening van hun officiële taken, voor zover deze zijn onderworpen aan andere bepalingen van internationaal recht.

De gedraging waarop artikel 4 van het Protocol doelt, is strafbaar in het Belgische recht met toepassing van artikel 140sexies, ingevoerd in het Strafwetboek bij de wet van 20 juli 2015 tot versterking van de strijd tegen het terrorisme (BS 05.08.2015). Hetzelfde geldt voor de poging, met toepassing van artikel 52 van het Strafwetboek.

3.1.6. Financiering van reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk (artikel 5)

Dit artikel berust op operationele paragraaf 6 (b) van Resolutie 2178 van de VN-Veiligheidsraad en op artikel 2, paragraaf 1 van het Internationaal VN-Verdrag ter bestrijding van de financiering van terrorisme.

Artikel 5 behelst de strafbaarstelling van het “financieren van het naar het buitenland reizen met terroristisch oogmerk”, dat wil zeggen “het verstrekken of verzamelen” van fondsen om eender wie volledig of

de traiter cette activité en vertu de leur législation interne comme un acte préparatoire à une infraction terroriste ou comme une tentative de commettre une infraction terroriste.

La tentative est également punissable.

Enfin, les paragraphes 4 et 5 de la Convention s'appliquent également au Protocole. Les activités des forces armées en période de conflit armé, au sens donné à ces termes en droit international humanitaire, qui sont régies par ce droit ne sont pas régies par les dispositions du Protocole, pas plus que les activités menées par les forces armées d'une Partie dans l'exercice de leurs fonctions officielles, dans la mesure où elles sont régies par d'autres règles de droit international.

Le comportement visé par l'article 4 du Protocole est punissable en droit belge en application de l'article 140sexies, introduit dans le Code pénal par la loi du 20 juillet 2015 visant à renforcer la lutte contre le terrorisme (MB 05.08.2015). Il est en de même pour la tentative en application de l'article 52 du Code pénal.

3.1.6. Financer des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme (article 5)

Cet article se base sur le paragraphe opérationnel 6 (b) de la Résolution 2178 du CSNU et de l'article 2, paragraphe 1, de la Convention internationale de 1999 de l'ONU pour la répression du financement du terrorisme.

L'article 5 incrimine l'acte de « financer des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme », c'est-à-dire « la fourniture ou la collecte » de fonds permettant totalement ou partiellement à toute personne de se rendre à l'étranger à des

gedeeltelijk in staat te stellen naar het buitenland te reizen met terroristisch oogmerk. Die fondsen kunnen afkomstig zijn van een unieke bron of van diverse bronnen via een vorm van georganiseerde inzameling. De fondsen kunnen verstrekt of verzameld worden “op enigerlei wijze, direct of indirect”.

Naast het feit van opzettelijk en wederrechtelijk handelen (cf. artikel 5, paragraaf 2 van het Protocol) moet de dader “beseffen” dat de fondsen bedoeld zijn om reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk geheel of gedeeltelijk te financieren. Als definitie van “fondsen” geldt de definitie onder artikel 1, paragraaf 1, van het Internationaal Verdrag ter bestrijding van de financiering van terrorisme.

Opmerking: het strafbaar feit bedoeld in artikel 5 kan strafbaar gesteld worden als een voorbereidende handeling of als medeplichtigheid aan het voornaamste strafbaar feit.

Wat de financiering van de reizen en activiteiten van buitenlandse strijders betreft, kan dit soort gedraging naar Belgisch recht bestraft worden op grond van artikel 140 van het Strafwetboek betreffende de deelname aan een terroristische groep, indien er wel degelijk een terroristische groep bestaat in de zin van artikel 193 van het Strafwetboek. Elke vorm van financiering van een activiteit van een terroristische groep is strafbaar mits de dader weet heeft of weet had moeten hebben van het feit dat die deelname zou kunnen bijdragen tot het plegen van een misdaad of wanbedrijf vanwege de terroristische groep. Het verstrekken of inzamelen van fondsen bestemd voor het financieren van een reis kan worden beschouwd als een daad van deelname, indien de voorwaarden onder artikel 140 vervuld zijn in hoofde van de dader.

fins de terrorisme. Ces fonds peuvent provenir d’une source unique ou de sources diverses au moyen d’une forme de collecte organisée. Les fonds peuvent être fournis ou collectés « par quelque moyen que ce soit, directement ou indirectement ».

Outre le fait d’agir intentionnellement et illégalement (cf. article 5, paragraphe 2 du Protocole), l’auteur doit « savoir » que les fonds ont pour but de totalement ou partiellement financer des voyages à l’étranger à des fins de terrorisme. La définition des « fonds » est celle contenue au paragraphe 1 de l’article 1 de la Convention internationale pour la répression du financement du terrorisme.

A noter que l’infraction prévue à l’article 5 peut être incriminée comme un acte préparatoire ou comme une complicité à l’infraction principale.

Relativement au financement des voyages et des activités de combattants étrangers, ce type de comportement peut être sanctionné en droit belge par l’article 140 du Code pénal relatif à la participation à un groupe terroriste s’il existe bien un groupe terroriste au sens de l’article 139 C. pén. Toute forme de financement d’une activité du groupe terroriste est punissable à condition que l’auteur ait connaissance ou aurait dû avoir connaissance que cette participation pourrait contribuer à commettre un crime ou un délit du groupe terroriste. Le fait de fournir ou collecter des fonds destinés à financer un voyage peut être considéré comme un acte de participation si les conditions prévues dans l’article 140 sont rencontrées dans le chef de l’auteur.

Het inzamelen van fondsen (ter financiering) wordt door het hof van beroep te Brussel beschouwd als een daad van deelneming aan een terroristische groep (zie arresten van 26.06.2008, 01.12.2010 en 21.02.2013).

En effet, la collecte de fonds (destinée à financer) est considérée par la Cour d'appel de Bruxelles comme un acte de participation à un groupe terroriste (voir arrêt du 26.06.2008, du 01.12.2010 et du 21.02.2013).

Behalve een terroristische groep kan op grond van artikel 141, 1° SW, zoals vervangen bij de wet van 14 december 2016, eenieder bestraft worden die op enigerlei wijze, direct of indirect, materiële middelen verstrekt of inzamelt, daaronder begrepen financiële hulp, met de opzet om ze aan te wenden of in de wetenschap dat zij, geheel of gedeeltelijk, zullen worden aangewend om een misdrijf als bedoeld in de artikelen 137 en 140 tot 140septies van het Strafwetboek te plegen of eraan bij te dragen.

En dehors d'un groupe terroriste, l'article 141, 1°, C. pén, tel que remplacé par la loi du 14 décembre 2016, permet de sanctionner celui qui fournit ou réunit, par quelque moyen que ce soit, directement ou indirectement, des moyens matériels, y compris une aide financière, avec l'intention qu'ils soient utilisés ou en sachant qu'ils seront utilisés, en tout ou en partie, en vue de commettre ou de contribuer à une infraction visée aux articles 137 et 140 à 140septies du code pénal.

3.1.7. Organiseren of anderszins faciliteren van reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk (artikel 6)

Dit artikel is een weergave van operationele paragraaf 6 (c) van Resolutie 2178 van de VN-Veiligheidsraad.

Het beoogt elke handeling die bestaat in "het organiseren of vergemakkelijken" van het plegen van een strafbaar feit als omschreven in artikel 4, paragraaf 1 van het Protocol.

Het toelichtend verslag bij het Protocol preciseert dat in de term "organiseren" een groot aantal gedragingen vervat zijn die verband houden met de praktische modaliteiten van een reis, zoals de aankoop van tickets of de planning van reizen. De term "vergemakkelijken" duidt op alle andere gedragingen dan degene die vervat zijn in de term "organiseren", en erin bestaan de reiziger te helpen bij het bereiken van zijn

3.1.7. Organiser ou faciliter de quelque autre manière des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme (article 6)

Cet article traduit le paragraphe opérationnel 6 (c) de la Résolution 2178 du CSNU.

Il vise tout acte consistant à « organiser ou faciliter » la commission de l'infraction décrite dans l'article 4, paragraphe 1, du Protocole.

Le rapport explicatif du Protocole précise que le terme « organiser » couvre un grand nombre de comportements liés aux modalités pratiques d'un voyage, tels que l'achat de billets ou la planification d'itinéraires. Le terme « faciliter » désigne tous les comportements, autres que ceux qui sont couverts par le terme « organiser », consistant à aider le voyageur à atteindre sa destination. Il s'agit par exemple de l'acte consistant à aider le voyageur à franchir

bestemming. Het gaat bijvoorbeeld om de handeling waarbij bijstand wordt geleverd aan de reiziger bij het illegaal oversteken van een grens.

Naast het opzettelijke en wederrechtelijke karakter van de handeling (cf. artikel 6, paragraaf 2 van het Protocol), moet de dader ervan “beseffen” dat de bijstand geleverd wordt voor terrorisme.

Het strafbaar feit bedoeld in artikel 6 kan strafbaar gesteld worden als een voorbereidende handeling of als medeplichtigheid aan het strafbaar feit.

Het Belgisch strafrecht is conform dat artikel, door de artikelen 66 tot 69 van het Strafwetboek, die de algemene regels die toepasselijk zijn op mededaders en medeplichtigen omvatten. Medeplichtigheid is omschreven in artikel 67 van het Strafwetboek.

Het organiseren of het vergemakkelijken van het plegen van het strafbaar feit omschreven in artikel 4, paragraaf 1 van het Protocol wordt bijgevolg bestreken door het Belgisch strafrecht.

Naar gelang de gegeven omstandigheden kan die gedraging overigens ook onder het toepassingsgebied vallen van artikel 140 van het Strafwetboek met betrekking tot de deelname aan activiteiten van een terroristische groep.

3.1.8. Uitwisseling van informatie (artikel 7)

Deze bepaling is in zekere zin ontleend aan artikel 35 van het Verdrag van Boedapest inzake computercriminaliteit (ETS nr. 185).

illégalement une frontière.

Outre le caractère intentionnel et illégal de l’acte (cf. article 6, paragraphe 2, du Protocole), son auteur doit « savoir » que l’assistance est fournie aux fins de terrorisme.

L’infraction prévue à l’article 6 peut être incriminée comme un acte préparatoire ou comme une complicité à l’infraction pénale.

Le droit pénal belge est en conformité avec cet article, par le biais des articles 66 à 69 du Code pénal contenant les règles générales applicables aux coauteurs et complices. La complicité est définie à l’article 67 du Code pénal.

Le fait d’organiser ou de faciliter la commission de l’infraction décrite dans l’article 4, paragraphe 1, du Protocole par conséquent couvert par le droit pénal belge.

En outre, selon les circonstances de l’espèce, ce comportement peut aussi entrer dans le champ d’application de l’article 140 du Code pénal relatif à la participation aux activités d’un groupe terroriste.

3.1.8. Echange d’informations (article 7)

Cette disposition s’inspire d’une certaine manière de l’article 35 de la Convention de Budapest sur la cybercriminalité (STCE n°185).

Het is de bedoeling uitdrukking te geven aan operationele paragraaf 3 van Resolutie 2178 van de VN-Veiligheidsraad, die de staten oproept tot het intensiveren en versnellen, overeenkomstig het nationale en internationale recht, van de uitwisseling van operationele informatie over de activiteiten of bewegingen van terroristen en terroristische netwerken, waaronder die van buitenlandse terroristische strijders, meer bepaald met de staten waarvan de betrokken individuen de nationaliteit bezitten of er hun verblijfplaats hebben, in het kader van multilaterale of bilaterale mechanismen, in het bijzonder de Organisatie van de Verenigde Naties.

Tijdens de onderhandelingen hebben verscheidene delegaties, waaronder België, zich voorstander getoond van de uitwisseling van informatie, mits dat geen overlapping inhoudt met de bestaande mechanismen, zoals Interpol bijvoorbeeld.

De eerste versie van het Protocol voorzag in de oprichting van een 24/7-netwerk, gelijkaardig aan het mechanisme waarin is voorzien in het verdrag inzake cybercriminaliteit, maar dat voorstel werd beoordeeld als te ambitieus. De delegaties hebben dan beslist om te spreken over eenvoudige 24/7-contactpunten en zijn uiteindelijk aanbeland bij de uitwisseling van louter politieke informatie tussen de Partijen over personen van wie wordt vermoed dat zij het strafbaar feit, namelijk het reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk, hebben gepleegd.

Wel wordt in het toelichtend verslag gepreciseerd dat de Partijen, die eveneens Partij zijn bij het Verdrag tot bescherming van personen met betrekking tot de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens (ETS nr. 108) of bij andere internationale instrumenten die voorzien in een soortgelijke bescherming, zich moeten

Il s'agit de faire écho au paragraphe opérationnel 3 de la Résolution 2178 du CSNU qui demande aux Etats « d'intensifier et d'accélérer, conformément au droit interne et international, les échanges d'informations opérationnelles au sujet des activités ou des mouvements de terroristes et de réseaux terroristes, y compris de combattants terroristes étrangers, notamment avec les États de résidence ou de nationalité des individus concernés, dans le cadre de mécanismes multilatéraux et bilatéraux, en particulier l'Organisation des Nations Unies ».

Au cours des négociations, plusieurs délégations, dont la Belgique, se sont montrés favorables à l'échange d'information à condition que cela ne fasse pas double emploi avec les mécanismes existants tels qu'Interpol par exemple.

La première version du Protocole instaurait un réseau 24/7 semblable au mécanisme prévu par la Convention cybercriminalité mais cette proposition était jugée trop ambitieuse. Les délégations ont dès lors décidé de parler de simples points de contacts 24/7 pour arriver en fin de compte à des échanges d'informations à caractère uniquement policier entre les Parties au sujet des personnes présumées avoir commis l'infraction de se rendre à l'étranger à des fins de terrorisme.

A noter que le rapport explicatif précise bien que les Parties, qui sont également Parties à la Convention pour la protection des personnes à l'égard du traitement automatisé des données à caractère personnel (STCE n°108) ou à d'autres instruments internationaux prévoyant une protection équivalente doivent respecter les règles gouvernant la protection des données

houden aan de regels inzake de bescherming van de persoonsgegevens, zoals vastgesteld in die instrumenten.

De lijst met 24/7-contactpunten die zijn aangewezen door de Partijen bij het Protocol zal worden bewaard en bijgewerkt door het Secretariaat van de Raad van Europa.

à caractère personnel, telles que fixées dans ces instruments.

La liste des points de contact 24/7 désignés par les Parties au Protocole sera conservée et mise à jour par le Secrétariat du Conseil de l'Europe.

Zowel de werking van de uitwisseling van informatie als de 24/7-contactpunten moeten conform de nationale wetgeving van de Partijen en de internationale verplichtingen zijn. De naleving van de nationale wetgeving of van de internationale verplichtingen kan voor de Partijen de mogelijkheid omvatten dat er voorwaarden worden opgelegd voor de aanwending van die informatie.

Elke lidstaat is vrij om zijn contactpunt aan te wijzen (§2). Het kan gaan om een bestaand contactpunt, of een ander relevant mechanisme. De effectieve werking van de contactpunten wordt overgelaten aan de staten die Partij zijn bij het Protocol, die in ieder geval moeten garanderen dat de aangewezen contactpunten in staat zijn te communiceren met hun tegenhangers volgens een snelprocedure.

In België valt de uitwisseling van informatie, waarin artikel 7 van het Protocol voorziet, onder de competenties van het SPOC (single point of operational contact) van de federale politie, waar alle internationale berichten en meldingen IN en OUT doorstromen gedurende 24/7.

3.1.9. Voorwaarden en waarborgen (artikel 8)

Krachtens deze fundamentele bepaling

Tant le fonctionnement de l'échange d'informations que les points de contact 24/7 doivent être en conformité avec la législation interne des Parties et les obligations internationales. Le respect du droit interne ou des obligations internationales peut inclure la possibilité pour les Parties d'imposer des conditions à l'utilisation de ces informations.

Chaque Etats membres est libre de désigner son point de contact (§2). Il peut s'agir d'un point de contact existant ou d'un autre mécanisme pertinent. Le fonctionnement effectif des points de contact est laissé à la discrétion des Etats parties au Protocole qui doivent en tous les cas garantir que les points de contact désignés aient la capacité de communiquer avec leurs homologues selon une procédure accélérée.

En Belgique, l'échange d'information prévu par l'article 7 du Protocole rentrent dans le cadre des compétences du SPOC (single point of operational contact) de la police fédérale où tous les messages internationaux et les signalements internationaux passent IN et OUT et cela 24/7.

3.1.9. Conditions et sauvegardes (article 8)

Cette disposition fondamentale prévoit que les

moeten de staten zich ervan vergewissen dat de in de artikelen 2 tot 6 van het Protocol omschreven strafbaarstellingen worden uitgewerkt, uitgevoerd en toegepast met volledige inachtneming van de verplichtingen inzake de rechten van de mens. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de belangrijkste rechten die als gevolg van de toepassing van de in de artikelen 2 tot 6 omschreven strafbaarstellingen in het gedrang kunnen komen, te weten de vrijheid van verplaatsing, de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vereniging en de vrijheid van godsdienst.

Artikel 141ter van het Belgisch Strafwetboek wijst op het belang van de naleving van de fundamentele rechten in het kader van de terrorismebestrijding.

Daarnaast voorziet het tweede lid van artikel 8 in een extra waarborg door te bepalen dat de uitwerking, uitvoering en toepassing van de in het Protocol omschreven strafbaarstellingen afhankelijk worden gesteld van het evenredigheidsbeginsel, waarbij rekening wordt gehouden met de nagestreefde legitieme doeleinden en met de noodzaak ervan in een democratische samenleving, zulks met uitsluiting van « enige willekeur en discriminerende of racistische behandeling ». Dienaangaande is in het toelichtend verslag bepaald dat iedere partij het evenredigheidsbeginsel moet toepassen in overeenstemming met de beginselen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en de rechtspraak van het hof, alsmede met die van het nationaal recht en de nationale rechtspraak.

3.1.10. Verhouding tussen het Protocol en het Verdrag (artikel 9)

Dit artikel waarborgt een eenvormige interpretatie van het Aanvullend Protocol en van het Verdrag, doordat het aangeeft dat de

Etats doivent s'assurer que l'établissement, la mise en œuvre et l'application des incriminations visées par les articles 2 à 6 du Protocole sont réalisés dans le plein respect des obligations relatives aux droits de l'homme. Une attention toute particulière est mise sur les principaux droits susceptibles d'être mis à mal par la mise en œuvre des incriminations visées aux articles 2 à 6, à savoir : la liberté de circulation, la liberté d'expression, d'association et de religion.

L'article 141ter de notre Code pénal rappelle l'importance à accorder au respect des droits fondamentaux dans le cadre de la lutte contre le terrorisme.

Outre cette précision, le deuxième paragraphe de l'article 8 apporte une garantie supplémentaire en prévoyant que l'établissement, la mise en œuvre et l'application des incriminations prévues par le Protocole sont subordonnées au principe de proportionnalité, eu égard aux buts légitimes poursuivis et à leur nécessité dans une société démocratique, en excluant « toute forme d'arbitraire, de traitement discriminatoire ou raciste ». Le rapport explicatif précise à cet égard que chaque partie doit appliquer le principe de proportionnalité conformément aux principes issus de la Cour européenne des droits de l'homme et de sa jurisprudence ainsi que ceux issus du droit et de la jurisprudence internes.

3.1.10. Relation entre le Protocole et la Convention (article 9)

Cet article garantit une interprétation uniforme du Protocole additionnel et de la Convention en indiquant que les termes et expressions

bewoordingen en uitdrukkingen uit het Protocol moeten worden uitgelegd volgens de betekenis die eraan wordt gegeven in het verdrag.

Voor de Partijen bij het Protocol zijn de bepalingen van het Verdrag, met uitzondering van verdragsartikel 9 “Bijkomende strafbare feiten”, van toepassing voor zover zij verenigbaar zijn met die van het aanvullend Protocol, overeenkomstig de algemene principes en de internationale rechtsnormen.

De Partijen hebben beslist om in artikel 4, paragraaf 3 van het Protocol uitdrukkelijk te bepalen dat de poging van toepassing is op het strafbaar feit dat in dat artikel is omschreven (“het naar het buitenland reizen met terroristisch oogmerk”). De auteurs hebben evenwel beslist om de toepassing van de poging op de andere bepalingen van materieel strafrecht, bedoeld in de artikelen 2, 3, 5 en 6 van het protocol, uit te sluiten. Voorts hebben de auteurs gemeend, wat de overige bijkomende strafbare feiten onder artikel 9 van het verdrag ETS nr. 196 betreft (het deelnemen als medeplichtige aan een strafbaar feit; het organiseren van het plegen van een strafbaar feit of het geven van het bevel aan anderen om het te plegen; het bijdragen aan het plegen van een of meer strafbare feiten als bedoeld in het Verdrag door een groep van personen die handelen in overleg), dat er geen aanleiding bestond om de toepassing ervan uit te breiden tot de bepalingen van materieel strafrecht die zijn vastgesteld door het Protocol.

Dat zou de partijen evenwel niet mogen beletten om specifieke bepalingen in te voeren in hun nationale wetgeving indien zij dat wensen.

3.2. Slotbepalingen (artikelen 10 tot 14)

De artikelen 10 tot 14 van het Protocol

employés dans le Protocole doivent être interprétés au sens de la Convention.

Pour les Parties au Protocole, les dispositions de la Convention, à l'exception de son article 9, « Infractions accessoires », s'appliquent dans la mesure où elles sont compatibles avec celles du Protocole additionnel, conformément aux principes généraux et aux normes de droit international.

Les Parties ont décidé de prévoir expressément à l'article 4, paragraphe 3 du Protocole que la tentative s'applique à l'infraction définie dans cet article (« se rendre à l'étranger à des fins de terrorisme »). Les rédacteurs ont toutefois décidé d'exclure l'application de la tentative aux autres dispositions de droit pénal matériel prévues aux articles 2, 3, 5 et 6 du Protocole. En outre, en ce qui concerne les autres infractions accessoires établies à l'article 9 de la Convention STCE n°196 (la participation en tant que complice à une infraction ; l'organisation de la commission d'une infraction ou le fait de donner l'ordre à d'autres personnes de la commettre ; la contribution à la commission d'une ou plusieurs des infractions visées par la Convention par un groupe de personnes agissant de concert), les rédacteurs ont estimé qu'il n'y avait pas lieu d'étendre leur application aux dispositions de droit pénal matériel fixées par le Protocole.

Cela ne devrait cependant pas empêcher les Parties d'introduire des dispositions spécifiques dans leur législation nationale si elles le souhaitent.

3.2. Clauses finales (articles 10 à 14)

Les articles 10 à 14 du Protocole sont, pour

berusten in hoofdzaak op het Model van slotbepalingen voor de verdragen en akkoorden die worden afgesloten in de schoot van de Raad van Europa, zoals goedgekeurd door het Comité van Ministers op de 315de vergadering van de afgevaardigden in februari 1980, en op de slotbepalingen van het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme (ETS nr. 196).

3.2.1. Ondertekening en inwerkingtreding (artikel 10)

Artikel 10 stelt de voorwaarden voor de ondertekening en inwerkingtreding van het Protocol vast.

Het Protocol wordt ter ondertekening opengesteld voor de ondertekenaars van het verdrag; een ondertekenaar kan het Protocol aanvaarden of ondertekenen zonder het Verdrag voordien of gelijktijdig te hebben bekrachtigd, aanvaard of goedgekeurd.

De bepalingen van het referentieverdrag zijn van toepassing op het Protocol. Zoals het geval is voor het verdrag kunnen de lidstaten van de Raad van Europa, van de Europese Unie, net als de niet-lidstaten die meegewerkt hebben aan de uitwerking van het Protocol, derhalve eveneens ondertekenaar ervan zijn.

In artikel 10 is bepaald dat het Protocol in werking treedt op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van een periode van drie maanden na de datum waarop zes ondertekenaars, waaronder ten minste vier lidstaten van de Raad van Europa, hun instemming door dit Protocol gebonden te worden tot uitdrukking hebben gebracht.

Staten die partij worden na de inwerkingtreding van het Protocol zijn gebonden na het verstrijken van een termijn van drie maanden die volgt op het neerleggen van hun akte van bekrachtiging.

l'essentiel, fondées à la fois sur le « Modèle de clauses finales pour les conventions et accords conclus au sein du Conseil de l'Europe », tel qu'approuvé par le Comité des Ministres à la 315e réunion des Délégués en février 1980, et sur les clauses finales de la Convention du Conseil de l'Europe pour la prévention du terrorisme (STCE n°196).

3.2.1. Signature et entrée en vigueur (article 10)

L'article 10 fixe les conditions de la signature et de l'entrée en vigueur du Protocole

Le Protocole est ouvert à la signature des Signataires de la Convention et un Signataire ne peut ratifier, accepter ou approuver le Protocole sans avoir auparavant ou simultanément ratifié, accepté ou approuvé la Convention.

Les dispositions de la Convention de référence s'appliquent au Protocole. Dès lors, tout comme pour la Convention, les Etats membres du Conseil de l'Europe, de l'Union européenne, ainsi que par les Etats non membres qui ont participé à l'élaboration du Protocole peuvent également en être signataires.

L'article 10 prévoit l'entrée en vigueur du Protocole le premier jour du mois qui suivra l'expiration d'une période de trois mois après la date à laquelle six signataires, dont au moins quatre Etats membres du Conseil de l'Europe, auront exprimé leur consentement à être liés par le Protocole.

Pour les Etats qui deviennent parties postérieurement à l'entrée en vigueur du Protocole, cette dernière les liera à l'expiration d'un délai de trois mois suivant le dépôt de leur instrument de ratification.

3.2.2. Toetreding tot het Protocol (artikel 11)

Voor zover de bepalingen van het referentieverdrag van toepassing zijn op het Aanvullend Protocol, wordt de toetreding tot het Aanvullend Protocol geregeld volgens de procedure voor de toetreding tot het Verdrag. Derhalve moet worden verwezen naar artikel 24 van het Verdrag ter voorkoming van terrorisme en naar paragrafen 253 tot 258 van het toelichtend verslag, die deze procedure omschrijven.

Artikel 11, paragraaf 2 definieert de datum van inwerkingtreding van het Protocol, voor een toetredende staat, in analoge bewoordingen als onder artikel 10, paragraaf 2.

3.2.3. Territoriale toepassing (artikel 12)

Deze bepaling weerspiegelt een voor verdragen van de Raad van Europa gevestigde praktijk en strekt tot eenvormige toepassing van de Europese verdragen op het grondgebied van alle staten die partij zijn.

3.2.4. Opzegging (artikel 13)

Naar luid van artikel 13 kan iedere staat die partij is het Protocol opzeggen met inachtneming van de in het tweede lid van deze bepaling bepaalde voorwaarden.

De opzegging van het Verdrag overeenkomstig artikel 31 ervan brengt automatisch de opzegging van het Protocol mee.

3.2.5. Kennisgeving (artikel 14)

In overeenstemming met de

3.2.2. Adhésion au Protocole (article 11)

Dans la mesure où les dispositions de la Convention de référence s'appliquent au Protocole additionnel, la procédure régissant l'adhésion à la Convention a vocation à régler l'adhésion au Protocole additionnel. Il convient dès lors de renvoyer à l'article 24 de la Convention pour la prévention du terrorisme, et aux paragraphes 253 à 258 de son rapport explicatif qui décrivent ladite procédure.

Le paragraphe 2 de l'article 11 définit la date d'entrée en vigueur du Protocole pour un Etat y adhérant dans des termes analogues à ceux de l'article 10, paragraphe 2.

3.2.3. Application territoriale (article 12)

Cette disposition est le reflet d'une pratique consolidée des conventions du Conseil de l'Europe et vise à assurer une application uniforme des traités européens sur le territoire de chaque Etat partie.

3.2.4. Dénonciation (article 13)

Conformément à l'article 13, chaque Etat partie peut dénoncer le Protocole moyennant le respect des conditions précisées dans le deuxième paragraphe de cette disposition.

A noter que la dénonciation de la Convention en application de son article 31 entraînera automatiquement la dénonciation du Protocole.

3.2.5. Notifications (article 14)

Cette disposition, conforme aux dispositions

standaardslotbepalingen in de verdragen van de Raad van Europa wordt in deze bepaling verwezen naar de verplichtingen van de Secretaris-generaal van de Raad van Europa met betrekking tot de kennisgevingen.

4. Conclusies

Het Belgisch recht dat onder de federale bevoegdheden ressorteert, stemt grotendeels overeen met de verplichtingen bedoeld in het Protocol, dat bekrachtigd zal kunnen worden zonder aanneming van fundamentele wetswijzigingen op federaal niveau.

5. Onderzoek van het ontwerp van wet

Artikel 1 verwijst naar de grondwettelijke bevoegdheidsverdeling en behoeft geen commentaar.

Artikel 2 maakt het mogelijk dat het verdrag gevolg heeft in de Belgische rechtsorde.

*
* *

Dit zijn, dames en heren, de beschouwingen bij dit ontwerp van wet.

De minister van Buitenlandse Zaken en
Europese Zaken,

finales types des traités du Conseil de l'Europe, concerne les obligations du Secrétaire général du Conseil de l'Europe par rapport aux notifications.

4. Conclusions

Le droit belge qui relève des compétences fédérales, répond en grande partie aux obligations visées dans le Protocole, qui pourra être ratifiée sans l'adoption de modifications législatives fondamentales au niveau fédéral.

5. Examen du projet de loi

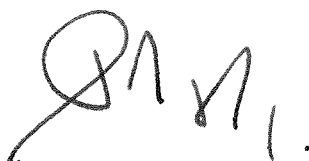
L'article 1er renvoie à la répartition constitutionnelle des compétences et n'appelle pas de commentaires.

L'article 2 permet à la Convention de sortir des effets dans l'ordre juridique belge.

*
* *

Telles sont, Mesdames, Messieurs, les considérations qu'appelle le présent projet de loi.

Le ministre des Affaires étrangères et
européennes,

Didier REYNDERS

Le ministre de l'Intérieur,

De minister van Binnenlandse Zaken,

Jan JAMBON

De minister van Justitie,

Le ministre de la Justice,

Koen GEENS

Annexe – Conformité du droit belge avec les dispositions du Protocole.

Protocole additionnel	Droit Belge
Art. 1 - But	Cet article ne requiert pas en soi d'adaptation du droit interne.
Art. 2 – Participer à une association ou à un groupe à des fins de terrorisme	Art. 140, C. pén.
Art. 3 – Recevoir un entraînement pour le terrorisme	Art. 140quinquies, C. pén.
Art. 4 – Se rendre à l'étranger à des fins de terrorisme	Art. 140sexies, C. pén.
Art. 5 – Financer des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme	Art. 140 et 141, C. pén.
Art. 6 - Organiser ou faciliter de quelque autre manière des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme	Art. 140, C. pén. Art. 66 à 69, C. pén.
Art. 7 - Echange d'information	Cet article ne requiert pas en soi d'adaptation du droit interne.
Art. 8 - Conditions et sauvegardes	Art. 141ter, C. pén.
Art. 9 – Relation entre le Protocole et la Convention.	Cet article ne requiert pas en soi d'adaptation du droit interne.
Art. 10 à 14 – Dispositions finales <ul style="list-style-type: none"> • Art.10 – signature et entrée en vigueur • Art. 11 – Adhésion au protocole • Art. 12. – Application territoriale • Art. 13 – Dénonciation • Art. 14. – Notifications 	Il s'agit des clauses finales du Protocole. Elles relèvent du droit international public et ne nécessitent aucune adaptation du droit interne.

Bijlage – Overeenstemming van het Belgische recht met de bepalingen van het Protocol.

Aanvullend Protocol	Belgisch recht
Art. 1 - Doelstelling	Dit artikel vereist op zich geen aanpassing van het nationaal recht.
Art. 2 – Met terroristisch oogmerk deelnemen aan een organisatie of groep	Art. 140, Sw.
Art. 3 – Krijgen van training voor terrorisme	Art. 140quinquies, Sw.
Art. 4 – Reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk	Art. 140sexies, Sw.
Art. 5 – Financiering van reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk	Art. 140 et 141, Sw.
Art. 6 - Organiseren of anderszins faciliteren van reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk	Art. 140, Sw. Art. 66 à 69, Sw.
Art. 7 - Uitwisseling van informatie	Dit artikel vereist op zich geen aanpassing van het nationaal recht.
Art. 8 - Voorwaarden en waarborgen	Art. 141ter, Sw.
Art. 9 – Verhouding tussen het protocol en het verdrag	Dit artikel vereist op zich geen aanpassing van het nationaal recht.
Art. 10 à 14 – Slotbepalingen <ul style="list-style-type: none"> • Art.10 – Ondertekening en inwerkingtreding • Art. 11 – Toetreding tot het protocol • Art. 12. – Territoriale toepassing • Art. 13 – Opzegging • Art. 14. – Kennisgeving 	Het gaat om de slotbepalingen van het Protocol. Zij behoren tot het toepassingsgebied van het internationaal publiek recht en vereisen geen aanpassing van het nationaal recht.

COUNCIL OF EUROPE

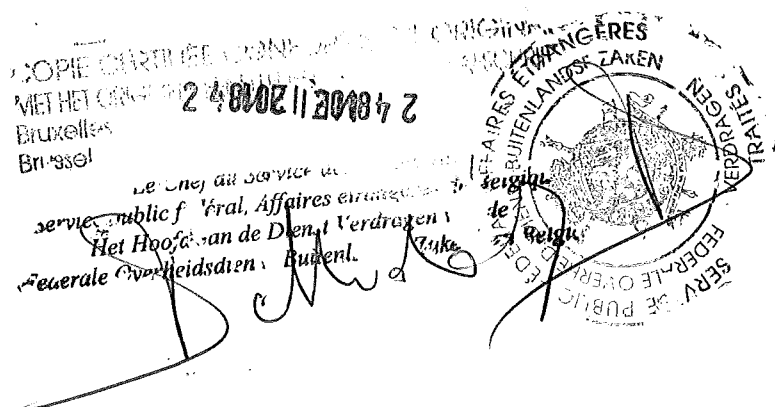
CONSEIL DE L'EUROPE

Council of Europe Treaty Series – No. 217
Série des Traités du Conseil de l'Europe - n° 217

Additional Protocol to the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism

Protocole additionnel à la Convention du Conseil de l'Europe pour la prévention du terrorisme

Riga, 22.X.2015

Preamble

The member States of the Council of Europe and the other Parties to the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism (CETS No. 196), signatory to this Protocol,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve greater unity between its members;

Desiring to further strengthen the efforts to prevent and suppress terrorism in all its forms, both in Europe and globally, while respecting human rights and the rule of law;

Recalling human rights and fundamental freedoms enshrined, in particular, in the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ETS No. 5) and its Protocols, as well as in the International Covenant on Civil and Political Rights;

Expressing their grave concern about the threat posed by persons travelling abroad for the purpose of committing, contributing to or participating in terrorist offences, or the providing or receiving of training for terrorism in the territory of another State;

Having regard in this respect to Resolution 2178 (2014) adopted by the United Nations Security Council at its 7272nd meeting, on 24 September 2014, in particular paragraphs 4 to 6 thereof;

Considering it desirable to supplement the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism in certain respects,

Have agreed as follows:

Préambule

Les Etats membres du Conseil de l'Europe et les autres Parties à la Convention du Conseil de l'Europe pour la prévention du terrorisme (STCE n° 196), signataires du présent Protocole,

Considérant que le but du Conseil de l'Europe est de réaliser une union plus étroite entre ses membres ;

Désireux de renforcer davantage les efforts pour prévenir et réprimer le terrorisme sous toutes ses formes, aussi bien en Europe que dans le monde entier, tout en respectant les droits de l'homme et l'Etat de droit ;

Rappelant les droits de l'homme et les libertés fondamentales consacrés, notamment, dans la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales (STE n° 5) et ses Protocoles, ainsi que dans le Pacte international relatif aux droits civils et politiques ;

Se déclarant gravement préoccupés par la menace posée par les personnes se rendant à l'étranger aux fins de commettre, de contribuer ou de participer à des infractions terroristes, ou de dispenser ou de recevoir un entraînement pour le terrorisme sur le territoire d'un autre Etat ;

Vu, à cet égard, la Résolution 2178 (2014) adoptée par le Conseil de sécurité des Nations Unies à sa 7272e séance, le 24 septembre 2014, et notamment ses paragraphes 4 à 6 ;

Jugeant souhaitable de compléter la Convention du Conseil de l'Europe pour la prévention du terrorisme à certains égards,

Sont convenus de ce qui suit :

Article 1 – Purpose

The purpose of this Protocol is to supplement the provisions of the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism, opened for signature in Warsaw on 16 May 2005 (hereinafter referred to as “the Convention”) as regards the criminalisation of the acts described in Articles 2 to 6 of this Protocol, thereby enhancing the efforts of Parties in preventing terrorism and its negative effects on the full enjoyment of human rights, in particular the right to life, both by measures to be taken at national level and through international co-operation, with due regard to the existing applicable multilateral or bilateral treaties or agreements between the Parties.

Article 2 – Participating in an association or group for the purpose of terrorism

- 1 For the purpose of this Protocol, “participating in an association or group for the purpose of terrorism” means to participate in the activities of an association or group for the purpose of committing or contributing to the commission of one or more terrorist offences by the association or the group.
- 2 Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish “participating in an association or group for the purpose of terrorism”, as defined in paragraph 1, when committed unlawfully and intentionally, as a criminal offence under its domestic law.

Article 3 – Receiving training for terrorism

- 1 For the purpose of this Protocol, “receiving training for terrorism” means to receive instruction, including obtaining knowledge or practical skills, from another person in the making or use of explosives, firearms or other weapons or noxious or hazardous substances, or in other specific methods or techniques, for the purpose of carrying out or contributing to the commission of a terrorist offence.
- 2 Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish “receiving training for terrorism”, as defined in paragraph 1, when committed unlawfully and intentionally, as a criminal offence under its domestic law.

Article 4 – Travelling abroad for the purpose of terrorism

- 1 For the purpose of this Protocol, “travelling abroad for the purpose of terrorism” means travelling to a State, which is not that of the traveller’s nationality or residence, for the purpose of the commission of, contribution to or participation in a terrorist offence, or the providing or receiving of training for terrorism.
- 2 Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish “travelling abroad for the purpose of terrorism”, as defined in paragraph 1, from its territory or by its nationals, when committed unlawfully and intentionally, as a criminal offence under its domestic law. In doing so, each Party may establish conditions required by and in line with its constitutional principles.
- 3 Each Party shall also adopt such measures as may be necessary to establish as a criminal offence under, and in accordance with, its domestic law the attempt to commit an offence as set forth in this article.

Article 1 – But

Le but du présent Protocole est de compléter les dispositions de la Convention du Conseil de l'Europe pour la prévention du terrorisme, ouverte à la signature à Varsovie le 16 mai 2005 (ci-après dénommée « la Convention ») eu égard à l'incrimination des actes décrits aux articles 2 à 6 du présent Protocole, améliorant ainsi les efforts des Parties dans la prévention du terrorisme et de ses effets négatifs sur la pleine jouissance des droits de l'homme, en particulier du droit à la vie, à la fois par des mesures à prendre au niveau national et dans le cadre de la coopération internationale, en tenant compte des traités ou des accords multilatéraux ou bilatéraux existants, applicables entre les Parties.

Article 2 – Participer à une association ou à un groupe à des fins de terrorisme

- 1 Aux fins du présent Protocole, on entend par « participer à une association ou à un groupe à des fins de terrorisme » le fait de participer aux activités d'une association ou d'un groupe afin de commettre ou de contribuer à la commission d'une ou de plusieurs infractions terroristes par l'association ou le groupe.
- 2 Chaque Partie adopte les mesures qui s'avèrent nécessaires pour ériger en infraction pénale, conformément à son droit interne, le fait de « participer à une association ou à un groupe à des fins de terrorisme », tel que défini au paragraphe 1 lorsqu'il est commis illégalement et intentionnellement.

Article 3 – Recevoir un entraînement pour le terrorisme

- 1 Aux fins du présent Protocole, on entend par « recevoir un entraînement pour le terrorisme » le fait de recevoir des instructions, y compris le fait d'obtenir des connaissances ou des compétences pratiques, de la part d'une autre personne pour la fabrication ou l'utilisation d'explosifs, d'armes à feu ou d'autres armes ou substances nocives ou dangereuses, ou pour d'autres méthodes ou techniques spécifiques, afin de commettre une infraction terroriste ou de contribuer à sa commission.
- 2 Chaque Partie adopte les mesures qui s'avèrent nécessaires pour ériger en infraction pénale, conformément à son droit interne, le fait de « recevoir un entraînement pour le terrorisme », tel que défini au paragraphe 1, lorsqu'il est commis illégalement et intentionnellement.

Article 4 – Se rendre à l'étranger à des fins de terrorisme

- 1 Aux fins du présent Protocole, on entend par « se rendre à l'étranger à des fins de terrorisme » le fait de se rendre vers un Etat, qui n'est pas celui de nationalité ou de résidence du voyageur, afin de commettre, de contribuer ou de participer à une infraction terroriste, ou afin de dispenser ou de recevoir un entraînement pour le terrorisme.
- 2 Chaque Partie adopte également les mesures qui s'avèrent nécessaires pour ériger en infraction pénale, conformément à son droit interne, le fait de « se rendre à l'étranger à des fins de terrorisme », tel que défini au paragraphe 1, à partir de son territoire ou de la part de l'un de ses ressortissants, lorsqu'il est commis illégalement et intentionnellement. Ce faisant, chaque Partie peut établir des conditions exigées par et conformes à ses principes constitutionnels.
- 3 Chaque Partie adopte les mesures qui s'avèrent nécessaires pour ériger en infraction pénale dans et conformément à son droit interne la tentative de commettre une infraction au sens de cet article.

Article 5 – Funding travelling abroad for the purpose of terrorism

- 1 For the purpose of this Protocol, “funding travelling abroad for the purpose of terrorism” means providing or collecting, by any means, directly or indirectly, funds fully or partially enabling any person to travel abroad for the purpose of terrorism, as defined in Article 4, paragraph 1, of this Protocol, knowing that the funds are fully or partially intended to be used for this purpose.
- 2 Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish the “funding of travelling abroad for the purpose of terrorism”, as defined in paragraph 1, when committed unlawfully and intentionally, as a criminal offence under its domestic law.

Article 6 – Organising or otherwise facilitating travelling abroad for the purpose of terrorism

- 1 For the purpose of this Protocol, “organising or otherwise facilitating travelling abroad for the purpose of terrorism” means any act of organisation or facilitation that assists any person in travelling abroad for the purpose of terrorism, as defined in Article 4, paragraph 1, of this Protocol, knowing that the assistance thus rendered is for the purpose of terrorism.
- 2 Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish “organising or otherwise facilitating travelling abroad for the purpose of terrorism”, as defined in paragraph 1, when committed unlawfully and intentionally, as a criminal offence under its domestic law.

Article 7 – Exchange of information

- 1 Without prejudice to Article 3, paragraph 2, sub-paragraph a, of the Convention and in accordance with its domestic law and existing international obligations, each Party shall take such measures as may be necessary in order to strengthen the timely exchange between Parties of any available relevant information concerning persons travelling abroad for the purpose of terrorism, as defined in Article 4. For that purpose, each Party shall designate a point of contact available on a 24-hour, seven-days-a-week basis.
- 2 A Party may choose to designate an already existing point of contact under paragraph 1.
- 3 A Party’s point of contact shall have the capacity to carry out communications with the point of contact of another Party on an expedited basis.

Article 8 – Conditions and safeguards

- 1 Each Party shall ensure that the implementation of this Protocol, including the establishment, implementation and application of the criminalisation under Articles 2 to 6, is carried out while respecting human rights obligations, in particular the right to freedom of movement, freedom of expression, freedom of association and freedom of religion, as set forth in, where applicable to that Party, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the International Covenant on Civil and Political Rights and other obligations under international law.
- 2 The establishment, implementation and application of the criminalisation under Articles 2 to 6 of this Protocol should furthermore be subject to the principle of proportionality, with respect to the legitimate aims pursued and to their necessity in a democratic society, and should exclude any form of arbitrariness or discriminatory or racist treatment.

Article 5 – Financer des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme

- 1 Aux fins du présent Protocole, on entend par « financer des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme » la fourniture ou la collecte, par quelque moyen que ce soit, directement ou indirectement, de fonds permettant totalement ou partiellement à toute personne de se rendre à l'étranger à des fins de terrorisme, tel que défini au paragraphe 1 de l'article 4 du présent Protocole, sachant que les fonds ont, totalement ou partiellement, pour but de servir ces fins.
- 2 Chaque Partie adopte les mesures qui s'avèrent nécessaires pour ériger en infraction pénale, conformément à son droit interne, le fait de « financer des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme », tel que défini au paragraphe 1, lorsqu'il est commis illégalement et intentionnellement.

Article 6 – Organiser ou faciliter par quelque autre manière des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme

- 1 Aux fins du présent Protocole, on entend par « organiser ou faciliter par quelque autre manière des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme » tout acte visant à organiser ou à faciliter le voyage à l'étranger à des fins de terrorisme de toute personne, tel que défini au paragraphe 1 de l'article 4 du présent Protocole, sachant que l'aide ainsi apportée l'est à des fins de terrorisme.
- 2 Chaque Partie adopte les mesures qui s'avèrent nécessaires pour ériger en infraction pénale, conformément à son droit interne, le fait d' « organiser ou de faciliter par quelque autre manière des voyages à l'étranger à des fins de terrorisme », tel que défini au paragraphe 1, lorsqu'il est commis illégalement et intentionnellement.

Article 7 – Echange d'informations

- 1 Sans préjudice de l'article 3, paragraphe 2, alinéa a, de la Convention et conformément à son droit interne et aux obligations internationales existantes, chaque Partie prend les mesures qui s'avèrent nécessaires pour renforcer l'échange rapide entre les Parties de toute information pertinente disponible concernant les personnes se rendant à l'étranger à des fins de terrorisme, telles que définies à l'article 4. A cette fin, chaque Partie désigne un point de contact disponible 24 heures sur 24, 7 jours sur 7.
- 2 Une Partie peut choisir de désigner un point de contact préexistant en vertu du paragraphe 1.
- 3 Le point de contact d'une Partie aura les moyens de correspondre avec le point de contact d'une autre Partie selon une procédure accélérée.

Article 8 – Conditions et sauvegardes

- 1 Chaque Partie doit s'assurer que la mise en œuvre du présent Protocole, y compris l'établissement, la mise en œuvre et l'application de l'incrimination visée aux articles 2 à 6, soit réalisée en respectant les obligations relatives aux droits de l'homme lui incombant, notamment la liberté de circulation, la liberté d'expression, la liberté d'association et la liberté de religion, telles qu'établies dans la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, dans le Pacte international relatif aux droits civils et politiques et d'autres obligations découlant du droit international, lorsqu'ils lui sont applicables.
- 2 L'établissement, la mise en œuvre et l'application de l'incrimination visée aux articles 2 à 6 du présent Protocole devraient en outre être subordonnés au principe de proportionnalité, eu égard aux buts légitimes poursuivis et à leur nécessité dans une société démocratique, et devraient exclure toute forme d'arbitraire, de traitement discriminatoire ou raciste.

Article 9 – Relation between this Protocol and the Convention

The words and expressions used in this Protocol shall be interpreted within the meaning of the Convention. As between the Parties, all the provisions of the Convention shall apply accordingly, with the exception of Article 9.

Article 10 – Signature and entry into force

- 1 This Protocol shall be open for signature by Signatories to the Convention. It shall be subject to ratification, acceptance or approval. A Signatory may not ratify, accept or approve this Protocol unless it has previously ratified, accepted or approved the Convention, or does so simultaneously. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the deposit of the sixth instrument of ratification, acceptance or approval, including at least four member States of the Council of Europe.
- 3 In respect of any Signatory which subsequently deposits its instrument of ratification, acceptance or approval, this Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 11 – Accession to the Protocol

- 1 After the entry into force of this Protocol, any State, which has acceded to the Convention, may also accede to this Protocol or do so simultaneously.
- 2 In respect of any State acceding to the Protocol under paragraph 1 above, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 12 – Territorial application

- 1 Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.
- 2 Any Party may, at any later time, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the declaration by the Secretary General.
- 3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 9 – Relation entre le Protocole et la Convention

Les termes et expressions employés dans le présent Protocole doivent être interprétés au sens de la Convention. Pour les Parties, toutes les dispositions de la Convention s'appliquent en conséquence, à l'exception de l'article 9.

Article 10 – Signature et entrée en vigueur

- 1 Le présent Protocole est ouvert à la signature des Signataires de la Convention. Il est soumis à ratification, acceptation ou approbation. Un Signataire ne peut ratifier, accepter ou approuver le présent Protocole sans avoir antérieurement ou simultanément ratifié, accepté ou approuvé la Convention. Les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.
- 2 Le présent Protocole entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après le dépôt du sixième instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation, dont au moins quatre Etats membres du Conseil de l'Europe.
- 3 Pour tout Signataire qui déposera ultérieurement son instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation, le présent Protocole entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de l'instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

Article 11 – Adhésion au Protocole

- 1 Après l'entrée en vigueur du présent Protocole, tout Etat, qui a adhéré à la Convention, pourra également adhérer au présent Protocole ou le faire simultanément.
- 2 Pour tout Etat adhérent au Protocole conformément au paragraphe 1 ci-dessus, le Protocole entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de dépôt de l'instrument d'adhésion près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

Article 12 – Application territoriale

- 1 Tout Etat ou l'Union européenne peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, désigner le ou les territoires auxquels le présent Protocole s'applique.
- 2 Toute Partie peut, à tout moment ultérieur, par une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, étendre l'application du présent Protocole à tout autre territoire désigné dans cette déclaration. Le Protocole entrera en vigueur à l'égard de ce territoire le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la déclaration par le Secrétaire Général.
- 3 Toute déclaration faite en application des deux paragraphes précédents peut être retirée, en ce qui concerne tout territoire désigné dans cette déclaration, par notification adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe. Le retrait prendra effet le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 13 – Denunciation

- 1 Any Party may, at any time, denounce this Protocol by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General of the Council of Europe.
- 3 Denunciation of the Convention automatically entails denunciation of this Protocol.

Article 14 – Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the European Union, the non-member States which have participated in the elaboration of this Protocol as well as any State which has acceded to, or has been invited to accede to, this Protocol of:

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 10 and 11;
- d any other act, declaration, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Riga, this 22nd day of October 2015, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the European Union, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Protocol, and to any State invited to accede to it.

Article 13 – Dénonciation

- 1 Toute Partie peut, à tout moment, dénoncer le présent Protocole en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.
- 2 La dénonciation prendra effet le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.
- 3 La dénonciation de la Convention entraînera automatiquement la dénonciation du présent Protocole.

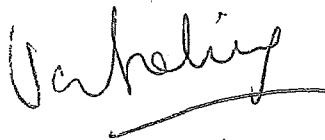
Article 14 – Notifications

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifie aux Etats membres du Conseil de l'Europe, l'Union européenne, aux Etats non membres ayant participé à l'élaboration du présent Protocole, ainsi qu'à tout Etat y ayant adhéré ou ayant été invité à y adhérer :

- a toute signature ;
- b le dépôt de tout instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion ;
- c toute date d'entrée en vigueur du présent Protocole conformément aux articles 10 et 11 ;
- d tout autre acte, déclaration, notification ou communication ayant trait au présent Protocole.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Protocole.

Fait à Riga, le 22 octobre 2015, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui est déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats membres du Conseil de l'Europe, à l'Union européenne, aux Etats non membres ayant participé à l'élaboration du Protocole et à tout Etat invité à y adhérer.

AANVULLEND PROTOCOL BIJ HET VERDRAG VAN DE RAAD VAN EUROPA TER VOORKOMING VAN TERRORISME [VERTALING]

(AANGENOMEN DOOR HET COMITE VAN MINISTERS OP ZIJN 125STE SESSIE OP 19 MEI 2015)

De lidstaten van de Raad van Europa en de andere Partijen bij het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme (CETS nr.196) die dit Protocol hebben ondertekend,

Overwegend dat het doel van de Raad van Europa is het tot stand brengen van een grotere eenheid tussen zijn leden;

Geleid door de wens tot versterking van de inspanningen om terrorisme in al zijn vormen te voorkomen en te bestrijden, zowel in Europa als in de rest van de wereld, waarbij de mensenrechten en de rechtsstaat worden geëerbiedigd;

Herinnerend aan de mensenrechten en fundamentele vrijheden die met name zijn vastgelegd in het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (ETS nr. 5) en de protocollen daarbij alsmede in het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten;

Hun ernstige bezorgdheid uitsprekend over de dreiging die uitgaat van personen die naar het buitenland reizen met het oogmerk terroristische misdrijven te plegen, hieraan bij te dragen of hieraan deel te nemen, of training voor terrorisme te geven of te krijgen op het grondgebied van een andere Staat;

Gelet in dit verband op resolutie 2178 (2014) aangenomen door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties tijdens zijn 7272e bijeenkomst op 24 september 2014, en met name de paragrafen 4 tot en met 6 daarvan;

Overwegend dat het wenselijk is het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme in bepaalde opzichten aan te vullen,

Zijn het volgende overeengekomen:

Artikel 1 – Doelstelling

Dit Protocol heeft ten doel de bepalingen van het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme, voor ondertekening opengesteld te Warschau op 16 mei 2005 (hierna te noemen „het Verdrag”) aan te vullen wat betreft de strafbaarstelling van de handelingen omschreven in de artikelen 2 tot en met 6 van dit Protocol, om zo de inspanningen van de Partijen te ondersteunen bij het voorkomen van terrorisme en de negatieve gevolgen daarvan voor het volledige genot van mensenrechten, met name het recht op leven, zowel door maatregelen die op nationaal niveau worden genomen als door internationale samenwerking, met inachtneming van de bestaande van toepassing zijnde multilaterale of bilaterale verdragen of overeenkomsten tussen de Partijen.

Artikel 2 – Met terroristisch oogmerk deelnemen aan een organisatie of groep

1. Voor de toepassing van dit Protocol wordt verstaan onder „met terroristisch oogmerk deelnemen aan een organisatie of groep” het deelnemen aan de activiteiten van een organisatie of groep met

als oogmerk het plegen of bijdragen aan het plegen van een of meer terroristische misdrijven door de organisatie of groep.

2. Elke Partij neemt de maatregelen die nodig kunnen zijn om „met terroristisch oogmerk deelnemen aan een organisatie of groep”, als omschreven in het eerste lid, wanneer dit wederrechtelijk en opzettelijk geschiedt, als strafbaar feit aan te merken volgens haar nationale recht.

Artikel 3 – Krijgen van training voor terrorisme

1. Voor de toepassing van dit Protocol wordt verstaan onder „krijgen van training voor terrorisme” het krijgen van instructie, met inbegrip van het verkrijgen van kennis of praktische vaardigheden, van een andere persoon voor het vervaardigen of gebruiken van explosieven, vuurwapens of andere wapens of schadelijke of gevaarlijke stoffen, of voor andere specifieke methoden of technieken, met als doel het plegen of bijdragen aan het plegen van een terroristisch misdrijf.

2. Elke Partij neemt de maatregelen die nodig kunnen zijn om het „krijgen van training voor terrorisme”, als omschreven in het eerste lid, wanneer dit wederrechtelijk en opzettelijk geschiedt, als strafbaar feit aan te merken volgens haar nationale recht.

Artikel 4 – Reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk

1. Voor de toepassing van dit Protocol wordt verstaan onder „reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk” het reizen naar een Staat, niet zijnde de Staat van nationaliteit of verblijf van de reiziger, met als oogmerk het plegen of bijdragen aan het plegen van of deelnemen aan een terroristisch misdrijf, of het geven of krijgen van training voor terrorisme.

2. Elke Partij neemt de maatregelen die nodig kunnen zijn om „reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk”, als omschreven in het eerste lid, vanuit haar grondgebied of door haar onderdanen, wanneer dit wederrechtelijk en opzettelijk geschiedt, als strafbaar feit aan te merken volgens haar nationale recht. Daarbij kan elke Partij voorwaarden vaststellen vereist door en in overeenstemming met haar grondwettelijke beginselen.

3. Elke Partij neemt tevens de maatregelen die nodig kunnen zijn om volgens en in overeenstemming met haar nationale recht als strafbaar feit aan te merken pogingen tot het plegen van een strafbaar feit als omschreven in dit artikel.

Artikel 5 – Financiering van reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk

1. Voor de toepassing van dit Protocol wordt verstaan onder „financiering van reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk” het verschaffen of verzamelen, ongeacht met welke middelen, direct of indirect, van fondsen die een persoon volledig of gedeeltelijk in staat stellen met terroristisch oogmerk naar het buitenland te reizen, zoals omschreven in artikel 4, eerste lid, van dit Protocol, in de wetenschap dat de fondsen daarvoor volledig of gedeeltelijk bestemd zijn.

2. Elke Partij neemt de maatregelen die nodig kunnen zijn om de „financiering van reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk”, als omschreven in het eerste lid, wanneer dit wederrechtelijk en opzettelijk geschiedt, als strafbaar feit aan te merken volgens haar nationale recht.

Artikel 6 – Organiseren of anderszins faciliteren van reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk

1. Voor de toepassing van dit Protocol wordt verstaan onder „organiseren of anderszins faciliteren van reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk” elke handeling gericht op het organiseren of faciliteren van de reis van een persoon naar het buitenland met terroristisch oogmerk, als omschreven in artikel 4, eerste lid, van dit Protocol, in de wetenschap dat de aldus verleende bijstand een terroristisch oogmerk heeft.
2. Elke Partij neemt de maatregelen die nodig kunnen zijn om het „organiseren of anderszins faciliteren van reizen naar het buitenland met terroristisch oogmerk”, als omschreven in het eerste lid, wanneer dit wederrechtelijk en opzettelijk geschiedt, als strafbaar feit aan te merken volgens haar nationale recht.

Artikel 7 – Uitwisseling van informatie

1. Onverminderd artikel 3, tweede lid, onderdeel a, van het Verdrag en in overeenstemming met haar nationale recht en bestaande internationale verplichtingen, neemt elke Partij de maatregelen die nodig kunnen zijn om de tijdige uitwisseling tussen Partijen van beschikbare relevante informatie over personen die naar het buitenland reizen met terroristisch oogmerk, als omschreven in artikel 4, te versterken. Daartoe wijst elke Partij een contactpunt aan dat 7 dagen per week, 24 uur per dag bereikbaar is.
2. Een Partij kan ervoor kiezen een reeds bestaand contactpunt aan te wijzen uit hoofde van het eerste lid.
3. Het contactpunt van een Partij dient in staat te zijn volgens een versnelde procedure te communiceren met het contactpunt van een andere Partij.

Artikel 8 - Voorwaarden en waarborgen

1. Elke Partij waarborgt dat de tenuitvoerlegging van dit Protocol, met inbegrip van de vaststelling, tenuitvoerlegging en toepassing van de strafbaarstelling ingevolge de artikelen 2 tot en met 6, plaatsvindt met inachtneming van de verplichtingen op het gebied van mensenrechten, met name het recht op vrijheid van verplaatsing, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging en vrijheid van godsdienst, als vervat in, wanneer van kracht voor die Partij, het Verdrag voor de bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, en andere verplichtingen uit hoofde van het internationale recht.
2. Ten aanzien van de vaststelling, tenuitvoerlegging en toepassing van de strafbaarstelling ingevolge de artikelen 2 tot en met 6 van dit Protocol dient voorts het evenredigheidsbeginsel te gelden wat betreft de legitieme doelen die worden nagestreefd en de noodzaak daarvan in een democratische maatschappij, waarbij elke vorm van willekeur of discriminatoire of racistische behandeling wordt uitgesloten.

Artikel 9 – Verhouding tussen dit Protocol en het Verdrag

De in dit Protocol gebruikte woorden en uitdrukkingen worden uitgelegd in de zin van het Verdrag. Tussen de Partijen zijn alle bepalingen van het Verdrag dienovereenkomstig van toepassing, met uitzondering van artikel 9.

Artikel 10 - Ondertekening en inwerkingtreding

1. Dit Protocol staat open voor ondertekening door de Staten die het Verdrag hebben ondertekend. Het dient te worden bekrachtigd, aanvaard of goedgekeurd. Een ondertekenaar van dit Protocol kan het uitsluitend bekrachtigen, aanvaarden of goedkeuren na of tegelijkertijd met de bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring van het Verdrag. De akten van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.
2. Dit Protocol treedt in werking op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de nederlegging van de zesde akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring, waaronder door ten minste vier lidstaten van de Raad van Europa.
3. Met betrekking tot elke ondertekenaar die later zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring nederlegt, treedt dit Protocol in werking op de eerste dag van de maand na het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van de nederlegging van de akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring.

Artikel 11 – Toetreding tot het Protocol

1. Na de inwerkingtreding van dit Protocol kan elke Staat die is toegetreden tot het Verdrag tevens toetreden tot dit Protocol of dit gelijktijdig doen.
2. Ten aanzien van elke Staat die ingevolge het eerste lid van dit artikel tot dit Protocol toetreedt, treedt het Protocol in werking op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van nederlegging van de akte van toetreding bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

Artikel 12 - Territoriale toepassing

1. Elke Staat of de Europese Unie kan, op het tijdstip van de ondertekening of bij de nederlegging van zijn of haar akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, het grondgebied of de grondgebieden waarop dit Protocol van toepassing is nader aanduiden.
2. Elke Partij kan op een later tijdstip, door middel van een verklaring gericht aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa de toepassing van dit Protocol uitbreiden tot elk ander grondgebied dat in de verklaring wordt omschreven. Ten aanzien van een dergelijk grondgebied treedt het Protocol in werking op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van ontvangst van de verklaring door de Secretaris-Generaal.
3. Elke krachtens de twee voorgaande leden gedane verklaring kan met betrekking tot elk in die verklaring genoemd grondgebied worden ingetrokken door middel van een aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa gerichte kennisgeving. De intrekking wordt van kracht op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal.

Artikel 13 - Opzegging

1. Elke Partij kan dit Protocol te allen tijde opzeggen door middel van een kennisgeving gericht aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.
2. Deze opzegging wordt van kracht op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal.
3. Opzegging van het Verdrag heeft automatisch opzegging van dit Protocol ten gevolge.

Artikel 14 - Kennisgevingen

De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa stelt de lidstaten van de Raad van Europa, de Europese Unie, de niet-lidstaten die hebben deelgenomen aan de opstelling van dit Protocol en elke Staat die is toegetreden of is uitgenodigd toe te treden tot dit Protocol, in kennis van:

- a elke ondertekening;
- b. de nederlegging van elke akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding;
- c. elke datum van inwerkingtreding van dit Protocol in overeenstemming met de artikelen 10 en 11;
- d. elke andere akte, verklaring, kennisgeving of mededeling met betrekking tot dit Protocol.

Ten blijk waarvan de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Protocol hebben ondertekend.

Gedaan te Riga, op 22 oktober 2015, in de Engelse en de Franse taal, waarbij beide teksten gelijkelijk authentiek zijn, in een enkel exemplaar dat zal worden nedergelegd in het archief van de Raad van Europa. De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa doet een gewaarmerkt afschrift toekomen aan elke lidstaat van de Raad van Europa, aan de Europese Unie, aan de niet-lidstaten die hebben deelgenomen aan de opstelling van dit Verdrag en aan elke Staat die is uitgenodigd tot dit Protocol toe te treden.